

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII  
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

# **ETNOGRAFIA POLSKA**

## **XLV**

Zeszyt 1–2

Warszawa  
2001

REDAKTOR: IWONA KABZIŃSKA

Członkowie Rady Redakcyjnej: Wanda Paprocka, Mirosława Drozd-Piasecka,  
Andrzej Woźniak, Dągnoław Demski

Adres Redakcji: 00-140 Warszawa, Al. Solidarności 105  
E-mail: red\_etno@iaepan.edu.pl

Koncepcja okładki: Iwona Kabzińska, Dągnoław Demski

Na okładce wykorzystano fragment plakatu wydane  
z okazji święta Kumbha Mela w Allahabadzie  
(ze zbiorów prywatnych D. Demskiego)

Tłumaczenia streszczeń angielskich: Anna Kuczyńska-Skrzypek

Korekta: Redakcja i Autorzy

Wydanie publikacji zostało dofinansowane  
przez Komitet Badań Naukowych

*Etnografia Polska* © Copyright 2001. All Rights Reserved  
All papers, photos and cover are copyright to their authors and to *Etnografia Polska*

*Etnografia Polska* is regularly indexed in the *International Bibliography of the Social Sciences*;  
in *IBZ – CD-ROM*; *IBR – International Bibliography of Book Reviews of Scholarly Literature*;  
*IBR – CD-ROM*

Printed in Poland

PL ISSN 0071-1861

Skład i druk: Zakład Wydawniczy Letter Quality, 01-216 Warszawa, ul. Bryłowska 35/38  
Tel.: 631 45 18, (0-22) 607 21 7879, fax: 631 41 37, e-mail: rwlq@optimus.waw.pl  
Drukarnia: PUIP, Jachranka 94  
Zam. nr 48. Objętość ark. wyd. 23,5. Nakład 420 egz. Papier offset 80 g

## SPIS TREŚCI

|                                                              |   |
|--------------------------------------------------------------|---|
| Etnologia w XXI wieku [?] – <i>Iwona Kabzińska</i> . . . . . | 5 |
|--------------------------------------------------------------|---|

### ARTYKUŁY

|                                                                                                                                                                                                                                  |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Wanda Paprocka – Instytucje i organizacje polskie na Kresach Wschodnich 1920–1939<br>Polish institutions and organizations in the Eastern Borderland of Poland in the years 1920–1939 . . . . .                                  | 9<br>22 |
| Anna Engelking – Poleska ekspedycja etnosocjologiczna Józefa Obrębskiego w latach 1934–1937. Organizacja. Metody badań. Problematyka. Uczestnicy . . . . .                                                                       | 23      |
| Ethno-sociological expedition of Józef Obrębski to Polesie in the years 1934–1937. Organization. Research methods. Problems. Participants . . . . .                                                                              | 45      |
| Mirosława Drozd-Piasecka – Andrzej Lepper – chłopski przywódca charyzmatyczny? (Wizerunek medialny przewodniczącego „Samoobronę”) . . . . .                                                                                      | 47      |
| Andrzej Lepper – the charismatic peasant leader? (The media image of the leader of “Samoobrona” [“Self-Defence”] peasant trade union) . . . . .                                                                                  | 84      |
| Inga Kuźma – Emocje jako przedmiot wiedzy i wiary . . . . .                                                                                                                                                                      | 85      |
| Les émotions comme l’objet d’une foi et d’un raison . . . . .                                                                                                                                                                    | 97      |
| Iwona Kabzińska – Utopijna idea słowiańskiej jedności w świetle podziałów w łonie katolicyzmu i prawosławia oraz konfliktów między „siostrzanymi Kościołami” (przykład Słowian wschodnich i zachodnich) . . . . .                | 99      |
| The Utopian idea of the Slavonic unity in the light of the religious divisions within Roman Catholicism and Russian Orthodox Church and the conflict of “sister churches”. (The case of the Eastern and Western Slavs) . . . . . | 116     |
| Dągostaw Demski – 12-letni cykl jowiszowy w Wielkiej Tradycji hinduizmu. Cykl świąt Kumbha Mela . . . . .                                                                                                                        | 117     |
| The twelve year Jovian cycle in the Great Tradition of Hinduism. The ritual cycle of Kumbha Mela . . . . .                                                                                                                       | 134     |
| Eugeniusz Kłosek – Górale dwóch narodów? O warunkach i konsekwencjach polsko-słowackiego rozbratu we wsiach Bukowiny rumuńskiej . . . . .                                                                                        | 135     |
| The highlanders of two nations? Circumstances and consequences of the Polish-Slovakian breach in the villages of the Romanian Bucovina . . . . .                                                                                 | 153     |
| Justyna Doboszyńska – Tbilisi – mała ojczyzna gruzińskiej Polonii . . . . .                                                                                                                                                      | 155     |
| Tbilisi – the “little homeland” of the Polish colony in Georgia . . . . .                                                                                                                                                        | 181     |
| Andrzej Woźniak – Kartki z dziejów prawosławnej parafii św. Aleksandry w Stanisławowie koło Modlina . . . . .                                                                                                                    | 183     |
| Some pages from the history of the St. Alexandra Russian Orthodox parish in Stanisławów near Modlin . . . . .                                                                                                                    | 194     |

### STUDIA I MATERIAŁY

|                                                                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Zuzanna Grębecka – Świat staroobrzędowców północnej Białorusi. Ciągłość i zmiana tradycyjnej kultury i obyczajowości . . . . . | 195 |
| The world of the Old Believers in northern Belarus. Continuity and change of their traditional culture . . . . .               | 214 |
| Jacek Gądecki – Turystyka czy neokolonializm? . . . . .                                                                        | 215 |
| Tourism or neocolonialism? . . . . .                                                                                           | 221 |

## RECENZJE I OMÓWIENIA

|                                                                                                                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| George E. Marcus, <i>Ethnography through thick and thin</i> , Princeton 1999, Princeton University Press – <i>Marcin Brocki</i> . . . . .                                                             | 223 |
| Polskie opisywanie świata. Od fascynacji egzotyką do badań antropologicznych, A. Kuczyński (red.), Wrocław 2000, Katedra Etnologii Uniwersytetu Wrocławskiego – <i>Anna Milewska-Młynik</i> . . . . . | 225 |
| Andrzej Bieńkowski, Ostatni wiejscy muzykanci. Ludzie, obyczaje, muzyka, Warszawa 2001, Prószyński i S-ka – <i>Małgorzata Bujak</i> . . . . .                                                         | 228 |
| Dariusz Matelski, Niemcy w Polsce w XX wieku, Warszawa – Poznań 1999, Wydawnictwo Naukowe PWN S.A. – <i>Andrzej Furier</i> . . . . .                                                                  | 230 |
| Antoni Kroh, Sklep potrzeb kulturalnych, Warszawa 1999, Prószyński i S-ka – <i>Mariola Kuligowska</i> . . . . .                                                                                       | 232 |
| Wielka Syberia małych narodów, Ewa Nowicka (red.), Kraków 2000, Zakład Wydawniczy „NOMOS” – <i>Katarzyna Kulikowska</i> . . . . .                                                                     | 235 |
| Lech Leciejewicz, Nowa postać świata. Narodziny średniowiecznej cywilizacji europejskiej, Wrocław 2000, Monografie Fundacji Na Rzecz Nauki Polskiej – <i>Iwona Kabzińska</i> . . . . .                | 237 |
| Gerard Labuda, Święty Wojciech. Biskup – męczennik, patron Polski, Czech i Węgier, Wrocław 2000, Monografie Fundacji Na Rzecz Nauki Polskiej – <i>Iwona Kabzińska</i> . . . . .                       | 238 |
| Anna Engelking, Kłątwa. Rzecz o ludowej magii słowa, Wrocław 2000, Monografie Fundacji Na Rzecz Nauki Polskiej – <i>Iwona Kabzińska</i> . . . . .                                                     | 239 |
| Magdalena Zowczak, Biblia ludowa. Interpretacje wątków biblijnych w kulturze ludowej, Wrocław 2000, Monografie Fundacji Na Rzecz Nauki Polskiej – <i>Iwona Kabzińska</i> . . . . .                    | 240 |
| Jarosław Komorowski, Kresowym szlakiem: kapliczki, pomniki, groby. Część I: Polesie, Świdnica 1997, część II – Nowogródzyczna, Świdnica 2000 – <i>Zdzisław J. Winnicki</i> . . . . .                  | 241 |
| „Studia Angerburgica”, t. I (1996), t. II (1997), t. III (1998), t. IV (1999), Węgorzewo – <i>Zuzanna Grębecka</i> . . . . .                                                                          | 243 |

## KRONIKA

|                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Zapomniany odłam Dajów w Chinach – <i>Sławoj Szynkiewicz</i> . . . . .               | 247 |
| „Kroniki Sejneńskie” – <i>Zuzanna Grębecka</i> . . . . .                             | 250 |
| Wystawa „Wigilia – czas oczekiwania, czas magii” – <i>Olga Kwiatkowska</i> . . . . . | 253 |

*Najnowszy tom Etnografii Polskiej, ukazujący się na początku nowego wieku i milenium, pragniemy zadedykować Pani Prof. dr hab. Wandzie Paprockiej – długoletniemu Kierownikowi Zakładu Etnologii Instytutu Archeologii i Etnologii PAN (dawniej: Instytut Historii Kultury Materialnej), Redaktorowi pisma w latach 1986–1996, Autorce i inicjatorce wielu prac badawczych z zakresu etnografii Polski i Słowiańszczyzny, etnografii historycznej, mniejszości narodowych, pogranicza polsko-białoruskiego, zmian kulturowych, przede wszystkim zaś niezrównanemu Nauczycielowi i Niezwykłemu Człowiekowi.*

*Chcemy Jej serdecznie podziękować za inspirację i wspieranie naszych pasji badawczych, wielką życzliwość, opiekę naukową, jak też za stworzenie niepowtarzalnej atmosfery przyjaźni i zaufania w miejscu, z którym od wielu lat związane są nasze losy.*

*Redakcja*